

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА за допълнителни часове в VI клас

1. КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

В основата на всяка иновативна програма стои нуждата от методи, които да провокират съществуващите стереотипи, като потърсят по-работещи начини за усвояване на задължителния минимум. Тази идея е свързана с убеждението, че постигнатите добри резултати ще повишат самооценката на учениците, като им дадат увереност и самочувствие. Ето защо програмата по български език и литература в иновативното училище предвижда допълнителни часове за обучение след края на VI клас. Целта е да бъдат създадени условия за спокоен и подробен преговор преди началото на годината с решаващи изпити.

Обучението по български език в прогимназиалния етап е насочено към овладяване на ключови знания, умения и отношения, които са предпоставка за запознаване на учениците със системата на съвременния български книжовен език и за развиване на техните комуникативни компетентности.

Във връзка с развиване на **социокултурните компетентности** са необходими теми и дейности, насочени към запознаване с елементите на речевата ситуация и усвояване на умения за ориентиране в нея.

По отношение на развиваните **езикови компетентности** учебната програма предлага теми и дейности, насочени към изучаване на основни езикови единици, което е предпоставка за овладяване на правоговорни, правописни и пунктуационни правила и за формиране на умения за тяхното прилагане.

В учебната програма като **комуникативни компетентности** се определят компетентностите на учениците да възприемат и да създават различни текстове.

2. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА ПРОВЕДЕНИТЕ ЧАСОВЕ

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ:	Използват уместно езикови средства, адекватни на ситуацията на общуване, съобразно с участниците в нея, темата, целта и условията. Общуват в различните обществени сфери с оглед на потребностите си. Използват съвременните информационни средства. Изразяват твърдения и се аргументират; разказват и описват. Извличат максимум съществена информация от всякакъв тип текст, емоционално преживяват вложения в текста смисъл. Тълкуват и разбират, оценяват и изразяват отношение към текстове, създадени в различни сфери на общуване.
ЕЗИКОВИ	Владееят книжовните норми на езика.

КОМПЕТЕНТНОСТИ:	<p>Разбират синтактични средства в различни по стил текстове.</p> <p>Подбират и комбинират синтактични средства за изразяване на свои мисли в нова ситуация.</p> <p>Владеят разнообразни средства за предаване на чужда реч.</p> <p>При редактиране на собствен текст умеят да правят съответните синтактични трансформации.</p> <p>Редактират текстове чрез използване на синтактични синоними, трансформират пряка реч в непряка и обратно, като отчитат стилистичния ефект.</p>
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ:	<p><i>Слушане:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Умеят да изслушват събеседника и да сравняват различни гледни точки при участие в диалог. - Разбират смисъла на познат и на непознат текст при слушане с определена комуникативна задача. <p><i>Четене:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Разбират смисъла на познат и на непознат текст при четене с определена комуникативна задача. - Изработват план на текст с определена комуникативна задача. <p><i>Говорене:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Спазват правилата на книжовния изговор. - Участват в диалог, умеят да оспорват мнение, различно от своето, като проявяват толерантност и учтивост в общуването. <p>Създават в устна форма:</p> <ul style="list-style-type: none"> - текст за представяне и текст за самопредставяне - отговор на житейски въпрос. <p><i>Писане:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Планират, структурират, композират и графично оформят текста, който създават. - Спазват изучените книжовни езикови правила.

3. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Изменяеми части на речта. Местоимение.	<p>Разпознава изменяемите части на речта.</p> <p>Прави морфологичен анализ на съществително име, на прилагателно име, на числително име, на глагол.</p> <p>Правилно пише и изговаря частите на</p>	<p>изменяеми части на речта</p> <p>морфологичен анализ</p>

	речта. Разпознава местоименията като заместващи и свързващи думи в изречението и в текста.	
2. Лично местоимение. Възвратно лично местоимение.	Разпознава личното и възвратно личното местоимение и определя граматичните им признаци. Правилно използва формите на личното и на възвратно личното местоимение.	възвратно лично местоимение
3. Притежателно местоимение. Възвратно притежателно местоимение.	Разпознава притежателното местоимение и възвратно притежателното местоимение и определя граматичните им признаци. Използва местоименията като заместващи и свързващи думи; правилно ги изговаря и пише. Правилно употребява в речта си притежателното местоимение и възвратно притежателното местоимение	притежателно местоимение възвратно притежателно местоимение
4. Време на глагола. Минало свършено време. Минало несвършено време.	Разпознава основната форма и спрежението на глагола. Разпознава и правилно образува формите на минало свършено и на минало несвършено време. Целесъобразно използва и съвместно употребява минало свършено и минало несвършено време при създаване на свой текст. Употребява правилно и уместно глаголните времена (сегашно време, минало свършено време, минало несвършено време и бъдеще време).	основна форма на глагола спрежение на глагола минало свършено време минало несвършено време
5. Нелични глаголни форми (причастия). Употреба на минало свършено и минало несвършено деятелно причастие в текста.	Разпознава неличните глаголни форми в текст. Разпознава и образува минало свършено и минало несвършено деятелно причастие. Спазва особеностите в правописа и в правоговора на минало свършено и минало несвършено деятелно причастие. Употребява правилно и уместно минало свършено и	нелични глаголни форми (причастия) минало свършено деятелно причастие минало несвършено деятелно причастие

	минало несвършено деятелно причастие в текст.	
6. Неизменяеми части на речта. Наречие. Предлог.	Разпознава наречието и предлога в изречението. Правилно и уместно употребява наречието и предлога в речевата практика. Прилага правописните и правоговорните правила при употреба на наречие и предлог.	неизменяеми части на речта наречие предлог
7. Главни части в простото изречение.	Открива подлога и сказуемото в изречението. Умее да изразява подлога с различни части на речта – съществително име, прилагателно име, числително име, местоимение. Прилага правилото за членуване на подлога в изречението в писмен текст, който създава.	
8. Второстепенни части в простото изречение.	Разпознава и осмисля функциите на допълнението, обстоятелственото пояснение и определението като второстепенни части в простото изречение, владее употребата им. Прилага правилото за членуване на второстепенните части в изречението в писмен текст, който създава. Прави синтактичен анализ на просто изречение.	допълнение обстоятелствено пояснение определение синтактичен анализ
9. Показателно местоимение. Въпросително местоимение.	Разпознава показателното и въпросителното местоимение и определя граматичните му признаци. Използва в свой текст показателните и въпросителните местоимения като заместващи и свързващи думи; правилно ги изговаря и пише	показателно местоимение въпросително местоимение
10. Относително местоимение. Отрицателно местоимение.	Разпознава относителните местоимения и отрицателните местоимения; определя граматичните им признаци. Разпознава относителните местоимения като свързващи думи в сложно изречение. Използва	относително местоимение отрицателно местоимение

	правилно формите на относителното местоимение и на отрицателното местоимение.	
11. Неопределително местоимение. Обобщително местоимение.	Разпознава неопределителните местоимения и обобщителните местоимения; определя граматичните им признаци. Използва правилно формите на неопределителното местоимение и на обобщителното местоимение.	неопределително местоимение обобщително местоимение
12. Звукови промени в думата. Променливо Я.	Спазва правилото за променливо Я. Познава условия, при които правилото за променливо Я не е в сила. Правилно изговаря и пише често употребявани думи и думи от терминологичната лексика.	променливо Я
13. Сегашно деятелно причастие. Минало страдателно причастие.	Разпознава и образува сегашно деятелно и минало страдателно причастие. Спазва особеностите в правописа, в правоговора и в употребата на сегашно деятелно и на минало страдателно причастие.	сегашно деятелно причастие минало страдателно причастие
14. Деепричастие.	Разпознава и образува деепричастие. Спазва особеностите в правописа на деепричастие и го използва правилно и уместно.	деепричастие
15. Минало неопределено време. Минало предварително време. Бъдеще време в миналото.	Разпознава и образува формите за минало неопределено време, минало предварително и бъдеще време в миналото. Уместно употребява формите на различните времена съобразно ситуацията на общуване.	минало неопределено време минало предварително време бъдеще време в миналото
16. Съюз. Междуметие. Частица.	Разпознава съюзи, междуметия и частици в изречение. Уместно употребява съюзи, междуметия и частици в речевата практика. Владее правописа на съюзи, междуметия и частици.	съюз междуметие частица
17. Еднородни части в простото изречение.	Разпознава еднородни части в простото изречение. Прилага пунктуационните правила при употреба на	еднородни части

	еднородни части. Уместно използва еднородни части в текст, който създава.	
18. Сложно съчинено изречение.	Разпознава съчинителни връзки в сложното изречение. Правилно оформя пунктуационно и използва уместно сложни съчинени изречения в текст, който създава.	съчинителна връзка безсъюзно свързване съюзно свързване сложно съчинено изречение

4. ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЧАСОВЕТЕ:

За упражнения	50%
За преговор	50%
За обобщение	5%
За контролни работи	5%

5. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Текущи оценки от устни и от писмени изпитвания	60%
Оценки от контролни	20%
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.)	20%

6. ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Дигитална компетентност:	Използва книги от електронни библиотеки и други електронно базирани информационни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача. Извлича, съхранява, представя и обменя

	<p>информация с помощта на електронни средства.</p> <p>Използва мултимедия, когато представя резултати и продукти от изпълнение на конкретна изследователска задача.</p>
Умения за учене:	<p>Работи в библиотека. Използва различни видове справочни материали и речници.</p> <p>Извлича и обменя информация, получена от различни източници, включително и електронни. Извлича съществена информация от урочна статия.</p>
Социални и граждански компетентности:	<p>Умее да работи в екип при изпълнение на съвместни задачи.</p> <p>Проявява толерантност и учтивост към събеседника, независимо от неговата социална, етническа и полова принадлежност</p> <p>Проявява ценностна ориентация при интерпретиране на проблеми от различни текстове.</p>